* [ד]וְהוּא (ז) שֶׁנִּנְעָלוֹת בַּלַּיְלָה. (ח) [ה]וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵין נִנְעָלוֹת אֲבָל צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיוֹת לִנָּעֵל, שֶׁאִם הָיוּ מְשֻׁקָּעוֹת בְּעָפָר מְפַנֶּה אוֹתָן וּמְתַקְּנָן שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיוֹת לִנָּעֵל. * וְאַחַר שֶׁעָשָׂה לָהּ תִּקּוּן דְּלָתוֹת, חֲשׁוּבָה כֻּלָּהּ כְּחָצֵר אַחַת וְאֵין מְבוֹאוֹתֶיהָ צְרִיכִין תִּקּוּן: ג [ו]מָבוֹי (ט) עָקֹם כְּמִין [ז]דָּלֶ"ת, * דִּינוֹ (י) כְּאִלּוּ הָיָה (א) [א] מְפֻלָּשׁ בְּעַקְמִימוּת * וְצָרִיךְ צוּרַת פֶּתַח (יא) בְּעַקְמִימוּתוֹ וּבִשְׁנֵי רָאשָׁיו לְכָל אֶחָד לֶחִי אוֹ קוֹרָה, אוֹ

ד הָרִי"ף (ב.) וְהָרֹא"ש (פ"א ס"ח). ה הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק י"ז (ה"י) מִסּוּגְיָא דִגְמָרָא שָׁם (ו:) אַלִּיבָּא דְּרַב נַחְמָן וְכָתַב הָרַב הַמַּגִּיד שֶׁכֵּן עִקָּר. ו שָׁם (ו.) כְּרַב וּכְפַרוּשׁ רַשִׁ"י וְכֵן הִסְכִּימוּ הַתּוֹסָפוֹת (ד"ה רב) וְרֹא"ש (פ"א ס"ו). ז כָּזֶה ☜

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מָקוֹם רְאוּיוֹת לִנְעֹל מִקְרֵי עַל יְדֵי הַגְּבָהַת הַגְּשָׁרִים, וּסְגִירַת הַמַּפְתֵּחַ אֵינוֹ קָבוּעַ אֶלָּא עֲרָאי, וְלֹא דָּמֵי לִמְשֻׁקָּעוֹת בְּעָפָר דִּמְחֻסָּר מַעֲשֶׂה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּנוֹדָע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָה תִּנְיָנָא סִימָן מ"ב שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן בְּעִיר שֶׁפְּרוּצָה בְּרוּחַ רְבִיעִית לְגַמְרֵי רַק שֶׁהַנָּהָר הוֹלֵךְ בְּצַד הָעִיר וְקַרְקַע הָעִיר גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים מִן הַמַּיִם רַק שֶׁיֵּשׁ גָּשָׁר רָחָב יוֹתֵר מַעֲשָׂרָה, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת עַל הַגָּשָׁר צוּרַת הַפֶּתַח, עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן בִּכְנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סָעִיף ב' ג' ד' וּבְשָׁב יַעֲקֹב סִימָן י"ז. וּבִשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ג' סִימָן כ"ח כָּתַב, בְּהַאג אוֹ בְּרוֹטֶרְדַּאם שֶׁהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה יֵשׁ לְהַתִּיר. וְעַיֵּן בְּאֶבֶן הָעוֹזֵר וּבְמֹר וּקְצִיעָה מַה שֶּׁכָּתַב בְּעִנְיַן הַנְּהָרוֹת שֶׁדַּרְכָּן לִקְרֹשׁ עַל דִּבְרֵי הַטַּ"ז בָּזֶה (ס"ק כא), וְעַיֵּן בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם (סק"מ) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הַכְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל (סי' ב), וְעַיֵּן שָׁם דְּאִם יֵשׁ גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה מִן הַמַּיִם הַקְּרוּשִׁים יֵשׁ לְהַתִּיר בִּפְשִׁיטוּת, עַיֵּן שָׁם:

ג [א] מְפֻלָּשׁ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטַב. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת בַּ"ח הַחֲדָשׁוֹת סִימָן ג' תְּשׁוּבוֹת הַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יוֹשֵׁעַ זַ"ל שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁצָּרִיךְ תִּקּוּן, וְשָׁם כָּתַב שֶׁדּוֹדִי זְקֵנִי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי זַלְמָן

בְּאֵר הַיטַב

ג (א) מְפֻלָּשׁ. וּלְדִידָן בְּמָבוֹי עָקֹם צָרִיךְ תִּקּוּן כְּמוֹ בִּמְפֻלָּשׁ, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁמְּתַקְּנִין עֲרוּב בַּמְּבוֹאוֹת צָרִיךְ גַּם כֵּן תִּקּוּן בַּעַקְמִימוּת, טַ"ז (סק"ב). וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן שס"ג סָעִיף קָטָן כ"ז מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם:

בְּאוּר הֲלָכָה

דְּמִתְּשׁוּבַת הָרַ"ן (סי' עב) הַמּוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף מַשְׁמַע שֶׁחוֹלֵק עַל דִּין זֶה:

ב * וְהוּא שֶׁנִּנְעָלוֹת בַּלַּיְלָה. וְאִם לֹא הָיוּ נְעוּלוֹת וְכָל שֶׁכֵּן צוּרַת הַפֶּתַח לְבַד, חַיָּב חַטָּאת לְדֵעָה זוֹ, דְּאָתוּ רַבִּים וּמְבַטְּלִי מְחִיצְתָּא, וְהוּא דַּעַת הָרִי"ף (ב.) וְהָרֹא"ש (פ"א ס"ח) וְהַסְּמַ"ג (רפב) וְעוֹד פּוֹסְקִים שֶׁהֵבִיאוּ דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן לַהֲלָכָה. וְדֵעָה שְׁנִיָּה הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם (שבת פי"ז ה"י), וּלְהָרַמְבַּ"ם אֲפִלּוּ לֹא הָיוּ דְּלָתוֹת כְּלָל כִּי אִם צוּרַת הַפֶּתַח גַּם כֵּן אֵין חַיָּב חַטָּאת, דְּפָסַק כְּרַבִּי אֶלְעָזָר (עירובין כב.) דְּלֹא אָתוּ רַבִּים וּמְבַטְּלִי מְחִיצְתָּא, כֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, וְאַף עַל פִּי כֵן מִדְּרַבָּנָן צָרִיךְ דֶּלֶת גַּם לְדַעְתּוֹ:

* וְאַחַר שֶׁעָשָׂה לָהּ וְכוּ'. הִנֵּה מְבֹאָר בְּסָעִיף זֶה דְּבִרְשׁוּת הָרַבִּים בָּעֵי דְּלָתוֹת לְכֻלֵּי עָלְמָא, וּלְדֵעָה קַמַּיְתָא צָרִיךְ לִנְעֹל וְאִי לָאו הָכִי אָסוּר לְטַלְטֵל מִדְּאוֹרַיְיתָא, וּלְדֵעָה בָּתְרַיְיתָא דֵּי בִּרְאוּיוֹת לִנְעֹל, וְאִם כֵּן קָשֶׁה עַל מִנְהַג הָעוֹלָם שֶׁמִּסְתַּפְּקִין בְּצוּרַת הַפֶּתַח בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהוּא רָחָב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וּמְפֻלָּשׁ מִשַּׁעַר לְשַׁעַר, וְלִסְמֹךְ עַל שִׁיטָה דִּלְדִידָן לֵית לָן רְשׁוּת הָרַבִּים גַּם כֵּן קָשֶׁה מְאֹד, דְּבֶאֱמֶת רֹב רִאשׁוֹנִים סוֹבְרִין דְּגַם בְּדִידָן אִיכָּא רְשׁוּת הָרַבִּים, עַיֵּן בְּמִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב (סי' קכ־קכב) שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה, וְאִם כֵּן קָשֶׁה לִסְמֹךְ עַל זֶה בְּאִסּוּר סְקִילָה. וְהַנָּכוֹן דְּסוֹמְכִין עַל שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם (שבת פי"ז הלכה לג) דְּפָסַק כְּרַבִּי אֶלְעָזָר דְּלֹא אָתוּ רַבִּים וּמְבַטְּלִי מְחִיצְתָּא, וּלְדִידֵיהּ בְּוַדַּאי מִן הַתּוֹרָה סַגִּי בְּצוּרַת הַפֶּתַח וְלֹא נִשְׁאַר לָנוּ כִּי אִם אִסּוּר דְּרַבָּנָן דְּיֵשׁ גַּם לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּלֹא דְּלָתוֹת וְכִדְמוּכָח מֵהָרַמְבַּ"ם, וּבָזֶה אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לִסְמוֹךְ אַדֵּעָה דְּאֵין רְשׁוּת הָרַבִּים אֶלָּא בְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא וְלֹא הָוֵי אֶלָּא כַּרְמְלִית וּלְהָכִי סַגִּי בְּצוּרַת הַפֶּתַח. וּמִכָּל מָקוֹם לָאו דֶּרֶךְ כְּבוּשָׁה הִיא, דְּרֹב הַפּוֹסְקִים הָעְתִּיקוּ כְּרַבִּי יוֹחָנָן דִּבְלֹא דְּלָתוֹת נְעוּלוֹת יֵשׁ חִיּוּב חַטָּאת, וְגַם קֻלָּא זוֹ דְּאֵין רְשׁוּת הָרַבִּים בְּלֹא שִׁשִּׁים רִבּוֹא הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים פְּלִיגִי עֲלָהּ, וְעַל כֵּן אַף דְּאֵין לִמְחוֹת בְּיַד הָעוֹלָם שֶׁנָּהֲגוּ לְהָקֵל, אֲבָל בַּעַל נֶפֶשׁ יַחְמִיר לְעַצְמוֹ כִּי יֵשׁ בָּזֶה גְּרָרָא דְּחִיּוּב חַטָּאת, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר עַיֵּן שָׁם:

ג * דִּינוֹ כְּאִלּוּ הָיָה מְפֻלָּשׁ בְּעַקְמִימוּת. הִנֵּה בְּדִין זֶה יֵשׁ בֶּאֱמֶת פְּלוּגְתָא דְּרַבְּוָותָא בְּמַה שֶּׁאָמַר בַּגְּמָרָא 'מָבוֹי עָקֹם דִּינוֹ כִּמְפֻלָּשׁ', דְּדַעַת רַשִׁ"י (ו.) וְעוֹד הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים [תּוֹסָפוֹת (שם ד"ה רב) וְרַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן (א: ד"ה איתמר) וְהָאֶשְׁכּוֹל וְהָאוֹר זָרוּעַ (ח"ב סי' קיא) (קָצָת פֶּלֶא רָאִיתִי שָׁם, שֶׁהוּא הֵבִיא שֶׁהָרִ"י הָיָה מְצַדֵּד יוֹתֵר לְבַסּוֹף כְּשִׁיטַת רַשִׁ"י, וּבִשְׁאָרֵי רִאשׁוֹנִים נִזְכָּר דַּעַת הָרִ"י הֵפֶךְ מִדַּעַת רַשִׁ"י) וְהָרֹא"ש (פ"א ס"ו) וְהָרַ"מ (עירובין סי' ח) (הֲגַם בְּבֵית יוֹסֵף כָּתַב שֶׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת רִ"י, הַמְעַיֵּן בַּמָּרְדְּכֵי (סי' תעז) יִרְאֶה בְּהֶדְיָא שֶׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת רַשִׁ"י, וּכְבָר הֵעִיר עָלָיו בָּזֶה בַּפְּרִישָׁה, עַיֵּן שָׁם) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (ני"ב חי"ז) וְהַטּוּר] דְּצָרִיךְ תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּתוֹ, הֵן שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּעַקְמִימוּת צוּרַת הַפֶּתַח וּבִשְׁנֵי צְדָדָיו לֶחִי אוֹ קוֹרָה, אוֹ בִּצְדָדָיו צוּרַת הַפֶּתַח וּבְאֶמְצָעִיתוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה. וְדַעַת הָרִ"י (ו. תוד"ה רב) וְהָרַשְׁבָּ"א (שם ד"ה מבוי) דְּאֵין צָרִיךְ תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּתוֹ, וְדִינוֹ כִּשְׁאָר מָבוֹי מְפֻלָּשׁ דְּעוֹשָׂה צוּרַת הַפֶּתַח בְּרֹאשׁוֹ אֶחָד וְלֶחִי אוֹ קוֹרָה בַּקָּצֶה הַשֵּׁנִי, וּבְעַקְמִימוּתוֹ אֵין צָרִיךְ כְּלוּם. וְכָתַב בְּבֵית יוֹסֵף דְּלַהֲלָכָה נָקְטִינַן כְּמוֹ שֶׁסָּתַם הַטּוּר כְּדַעַת רַשִׁ"י לְפִי שֶׁהִסְכִּימוּ אֵלָיו הַתּוֹסָפוֹת וְהָרֹא"ש. וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר סִימָן ל"ג דְּדַעַת הָרִ"י וְהָרַשְׁבָּ"א גַּם כֵּן לָאו דַּעַת יְחִידָאָה הִיא, דְּהַרְבֵּה גְּדוֹלִים חִקְרֵי לֵב עוֹמְדִים בְּשִׁיטָתָם, וְהֵם הָרַמְבַּ"ם (שבת פי"ז ה"י) [גַּם בְּאוֹר זָרוּעַ (שם) וּבְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (שם) כָּתְבוּ שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ם כְּהָרִ"י] וְהָרִיטְבָּ"א (ו. ד"ה רב) וְהָרִיבָ"ש (סי' תכז) וְהַתַּשְׁבַּ"ץ (סי' ל) וְהָרַ"ן (סי' עב) [וְגַם מִגִּרְסַת הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל בְּדַף ח' דְּגָרַס 'כָּרְכוּ לֵיהּ בּוּדְיָא בְּשִׁפְתֵיהּ' מַשְׁמַע גַּם כֵּן קָצָת דִּסְבִירָא לֵיהּ כְּהָרִ"י עַיֵּן שָׁם], עַיֵּן שָׁם בִּתְשׁוּבַת רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר, וְעַל כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּבִשְׁעַת הַדְּחָק שֶׁאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּת, יָכוֹל לִסְמֹךְ עַל שִׁיטַת הָרִ"י, וְזֶהוּ אֲפִלּוּ בְּמָבוֹי שֶׁבִּזְמַן הַשַּׁ"ס, וּבִפְרָט לְעִנְיַן מָבוֹי שֶׁלָּנוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּין חָצֵר מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת לְתוֹכוֹ כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן שס"ג סָעִיף כ"ו בְּהַגָּ"הּ בְּוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהָקֵל כְּדַעַת הָאַחֲרוֹנִים הַמְקִלִּין [הַיְנוּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סי' שסג ס"ק כז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים הַרְבֵּה הָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ וְכַמְבֹאָר לְעֵיל בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן שָׁם (ס"ק פב) וּדְלֹא כַּטַּ"ז בְּסִימָן זֶה (סק"ב)] דְּאֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּתוֹ [אֶלָּא בִּשְׁנֵי צְדָדִין צוּרַת הַפֶּתַח וְכַנַּ"ל בְּהַגָּ"הּ שָׁם, וְזֶה מְהַנֵּי אֲפִלּוּ הָיָה רָחָב הַמָּבוֹי יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת], מִשּׁוּם דַּאֲפִלּוּ בְּמָבוֹי גָּמוּר שֶׁהוּא עָקֹם דַּעַת כַּמָּה רִאשׁוֹנִים דְּאֵין צָרִיךְ תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּת, וְגַם מֵעִקֵּר הַדִּין אֲפִלּוּ לְדַעַת רַשִׁ"י נִרְאֶה שֶׁהַתִּקּוּן הַהוּא אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן:

* וְצָרִיךְ צוּרַת פֶּתַח בְּעַקְמִימוּתוֹ. וּמְהַנֵּי אֲפִלּוּ הָיָה שֶׁם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם רָחָב יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּדַף ו' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל רַב. אָכֵן מַה שֶּׁכָּתַב

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֶחָד כְּשֶׁנִּנְעֶלֶת בַּלַּיְלָה דְּאֵין זֶה רְשׁוּת הָרַבִּים כֵּיוָן שֶׁמּוֹנֵעַ רַבִּים מִלַּעֲבֹר מִשַּׁעַר לְשַׁעַר וְסַגִּי מִצַּד הַשֵּׁנִי בְּלֶחִי אוֹ קוֹרָה (ח) וּכְמוֹ בְּעָלְמָא הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ שָׁלֹשׁ מְחִיצוֹת שְׁלֵמוֹת: (ז) שֶׁנִּנְעָלוֹת בַּלַּיְלָה. שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְבַּטֵּל מִמֶּנָּה שֵׁם רְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁאֵינָהּ דּוֹמָה לְדִגְלֵי מִדְבָּר שֶׁהָיָה פָּתוּחַ כָּל שָׁעָה: (ח) וְיֵשׁ אוֹמְרִים וְכוּ'. מִדְּהֶעְתִּיק הַמְחַבֵּר דֵּעָה רִאשׁוֹנָה בִּסְתָמָא וְדֵעָה הַשְּׁנִיָּה בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים, [א]מַשְׁמַע דְּדַעְתּוֹ (ט) כַּדֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה. וְהִנֵּה מִדִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מוּכָח דְּאֵין מְעָרְבִין רְשׁוּת הָרַבִּים כִּי אִם בִּדְלָתוֹת, וּבָעֲיָרוֹת שֶׁלָּנוּ שֶׁמִּנְהַג הָעוֹלָם לְתַקֵּן עַל יְדֵי צוּרַת הַפֶּתַח אַף שֶׁרְחוֹבוֹתֶיהָ רְחָבִין הַרְבֵּה וּמְפֻלָּשִׁין מִשַּׁעַר לְשַׁעַר וְגַם פְּעָמִים רַבּוֹת הוֹלֵךְ דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ תּוֹךְ הָעִיר וּמִדִּינָא הָוֵי רְשׁוּת הָרַבִּים גָּמוּר עַל יְדֵי זֶה וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן שמ"ה, וְעַל כָּרְחָךְ דְּסוֹמְכִין עַל הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁבְּסִימָן שמ"ה דִּרְשׁוּת הָרַבִּים לֹא הָוֵי אֶלָּא אִם כֵּן שִׁשִּׁים רִבּוֹא בּוֹקְעִין בּוֹ וְזֶה אֵין מָצוּי [פְּרִי מְגָדִים], אֶמְנָם בֶּאֱמֶת הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים חוֹלְקִין עַל הַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַנַּ"ל כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּסִימָן שמ"ה וְעַל כֵּן אַף דְּאֵין לִמְחוֹת לַאֲחֵרִים הַנּוֹהֲגִין לְהָקֵל עַל יְדֵי צוּרַת הַפֶּתַח שֶׁכֵּן נָהֲגוּ מֵעוֹלָם עַל פִּי דַּעַת הַפּוֹסְקִים הַמְקִלִּין בָּזֶה מִכָּל מָקוֹם כָּל בַּעַל נֶפֶשׁ יַחְמִיר לְעַצְמוֹ שֶׁלֹּא לְטַלְטֵל עַל יְדֵי צוּרַת הַפֶּתַח לְבַד, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה: ג (ט) עָקֹם כְּמִין דָּלֶ"ת. וְהָיָה פָּתוּחַ מִשְּׁנֵי רָאשָׁיו לִרְשׁוּת הָרַבִּים (י) אוֹ לְכַרְמְלִית: (י) כְּאִלּוּ הָיָה מְפֻלָּשׁ. אַחֲרֵי שֶׁעוֹבְרִין מִצַּד זֶה לְצַד זֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים: (יא) בְּעַקְמִימוּתוֹ.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ס) וְטַעַם סְבָרָא הָרִאשׁוֹנָה, דִּסְבִירָא לֵיהּ דַּוְקָא הֵיכָא דְּהָווּ מְחִצּוֹת גְּמוּרוֹת, אֲבָל הֵיכָא דִּמְחִצָּה שְׁלִישִׁית הוּא עַל יְדֵי דֶּלֶת [שֶׁפְּתוּחָה כָּל הַיּוֹם וְנִנְעֶלֶת רַק בַּלַּיְלָה], רְבִיעִית נַמִּי צָרִיךְ דֶּלֶת [תּוֹסָפוֹת הַנַּ"ל]: (ע) וְעַיֵּן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (סק"א), וְכָאן לֹא הִגִּיהַּ אַדִּבְרֵי הַמְחַבֵּר מַשְׁמַע דְּחָזַר מִזֶּה [פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ב)]: ג (י) רַשְׁבָּ"א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (ש"ב ס"א) וְרַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן (א: ד"ה איתמר), דְּלֹא כְּמַשְׁאַת בִּנְיָמִין (סי' צב), וְכֵן הִסְכִּים הַטַּ"ז (סק"ב) [וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) רָצָה לְתָרֵץ דִּבְרֵי הַמַּשְׁאַת בִּנְיָמִין, אֲבָל בְּרַשְׁבָּ"א (שם) וְרִ"י (שם) מְבֹאָר כְּהַטַּ"ז, וּכְבָר הִשִּׁיגוֹ בָּזֶה הַנִּשְׁמַת אָדָם (ח"ב כלל עא סק"ה)]:

ליקוטי דברי הרב: א] וכן פסק בשו"ע הרב (ס"ד) להחמיר כסברא ראשונה אע"פ שהעיקר כסברא אחרונה, עיי"ש.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

צוּרַת פֶּתַח בְּכָל אֶחָד מִשְּׁנֵי רָאשָׁיו (יב) * וְלֶחִי אוֹ קוֹרָה בָּעַקְמִימוּת. * [ח]וְאִם עָשׂוּי כְּמִין [ט]חֵי״ת, צָרִיךְ צוּרַת פֶּתַח (יג) בִּשְׁנֵי עַקְמִימוּתָיו וְלֶחִי אוֹ קוֹרָה בִּשְׁנֵי רָאשָׁיו: ד [י]מְבוֹאוֹת (יד) הַפְּתוּחִים אֵלּוּ לָאֵלּוּ וְאֵין הָעִקּוּם שֶׁל אֶחָד מֵהֶם נוֹטֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, כֵּיוָן שֶׁפְּתִיחַת הַמָּבוֹי הַחִיצוֹן לִרְשׁוּת הָרַבִּים הֲרֵי אוֹתוֹ מָבוֹי שֶׁפְּתוּחַ אֵלָיו בְּעַקְמִימוּתוֹ חֲשִׁיב כְּפָתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְכֵן מָבוֹי הַפָּתוּחַ לְאוֹתוֹ מָבוֹי וְכֵן כֻּלָּם: ה [כ]מָבוֹי (טו) הָעָשׂוּי כְּנַדָּל, דְּהַיְנוּ [ל]מָבוֹי גָּדוֹל שֶׁהַרְבֵּה מְבוֹאוֹת קְטַנִּים פְּתוּחִים לוֹ, (טז) וְרָאשֵׁי הַשְּׁנִיִּים פְּתוּחִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים, (יז) אֲפִלּוּ אֵין פִּתְחֵי הַקְּטַנִּים שֶׁמִּכָּאן וּמִכָּאן מְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, (יח) עוֹשֶׂה לְכָל אֶחָד (יט) בִּמְקוֹם פְּתִיחָתוֹ לְמָבוֹי גָּדוֹל צוּרַת פֶּתַח וּבְרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי הַפָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים לֶחִי אוֹ קוֹרָה, [מ]וּבַמָּבוֹי הַגָּדוֹל, אִם הוּא מְפֻלָּשׁ עוֹשֶׂה צוּרַת פֶּתַח מִצַּד אֶחָד וּמִצִּדּוֹ הַשֵּׁנִי לֶחִי אוֹ קוֹרָה, וְאִם הוּא סָתוּם עוֹשֶׂה לֶחִי אוֹ קוֹרָה בְּרֹאשׁוֹ:

ח שָׁם (ו:) כְּפַרוּשׁ רַשִׁ״י (ד״ה מבוי עקום).
ט כָּזֶה ☜
י הָרֹא״ש בִּתְשׁוּבָה (כלל כא ס״ט).
כ שָׁם בַּגְּמָרָא ח׳ (ע״ב) וּכְפַרוּשׁ רַשִׁ״י וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק י״ז מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (הל׳ יט) וְהַטּוּר וּפַרוּשׁ ׳נַדָּל׳ הוּא שֶׁרֶץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי שׁוּרוֹת רַגְלַיִם.
ל כָּזֶה ☜
מ פָּשׁוּט מֵהָא דְּצִיַּנְתִּי בְּרֵישׁ הַסִּימָן.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שׁוֹר זַ״ל כָּתַב שֶׁאֵין צָרִיךְ תִּקּוּן, וְכֵן דַּעַת אֶחָיו בַּעַל תּוֹרַת חַיִּים בְּחִדּוּשֵׁי עֵרוּבִין, וְעַיֵּן בְּקוּנְטְרֵס אַחֲרוֹן שָׁם סִיּוּעַ לְהָאוֹמְרִים שֶׁאֵין צָרִיךְ תִּקּוּן לְדִידָן, וּמִלְּתָא בְּטַעֲמָא עַיֵּן שָׁם, וְכֵן דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם סִימָן שס״ג (ס״ק כז) עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּהַפִּלּוּשׁ שֶׁהוּא מְפֻלָּשׁ לַחֲבֵרוֹ (יא) דּוֹמֶה כְּאִלּוּ מְפֻלָּשׁ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וּלְכַרְמְלִית אוֹתוֹ מָקוֹם, וְעַל כֵּן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שָׁם בָּעַקְמִימוּת צוּרַת הַפֶּתַח וּכְדִמְסַיֵּם: (יב) **וְלֶחִי אוֹ קוֹרָה בָּעַקְמִימוּת.** וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מַאי גְּרִיעָא זֶה מֵאִלּוּ הָיָה מְפֻלָּשׁ מִשְּׁנֵי צְדָדָיו בְּיֹשֶׁר דְּהָיָה דַּי בְּצוּרַת הַפֶּתַח מִצַּד אֶחָד וְלֶחִי אוֹ קוֹרָה בַּקָּצֶה הַשֵּׁנִי, (יג) דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּכֵיוָן דְּהַפִּלּוּשׁ שֶׁבָּאֶמְצַע נִרְאֶה מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים, צָרִיךְ לְסָתְמוֹ שֶׁלֹּא יֵרָאֶה לֹא מִצַּד זֶה וְלֹא מִצַּד זֶה. וְהִנֵּה בַּמְּבוֹאוֹת שֶׁלָּנוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם דִּין חֲצֵרוֹת כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן שס״ג סָעִיף כ״ו, עַל כֵּן דַּעַת (יג) כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּאַף אִם הֵם עֲקֻמּוֹת וּמְפֻלָּשׁוֹת מִשְּׁנֵי צְדָדֵיהֶן לִרְשׁוּת הָרַבִּים אֵין צָרִיךְ שׁוּם תִּקּוּן בָּעַקְמִימוּת כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בַּסִּימָן הַנַּ״ל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן קי״א עַיֵּן שָׁם וְנוּכַל לִסְמֹךְ עַל זֶה לְהָקֵל כְּמוֹ שֶׁבֵּרַרְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה: (יג) **בִּשְׁנֵי עַקְמִימוּתָיו.** דְּחָשְׁבִינַן לְכָל עַקְמִימוּת כְּאִלּוּ הוּא מְפֻלָּשׁ, אַחֲרֵי שֶׁבָּם עוֹבְרִין מִצַּד זֶה לְצַד זֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וְהוּא הַדִּין (יד) שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁנֵי צוּרוֹת הַפֶּתַח בִּשְׁנֵי רָאשָׁיו וּשְׁנֵי לְחָיַיִם בִּשְׁנֵי עַקְמִימוּת: ד (יד) **הַפְּתוּחִים אֵלּוּ לָאֵלּוּ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אַף דְּדִין מָבוֹי עָקֹם הוּא בִּשְׁנֵי מְבוֹאוֹת שֶׁרָאשֵׁיהֶן פְּתוּחוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים דַּוְקָא, וְכָאן יֵשׁ הַרְבֵּה מְבוֹאוֹת קְטַנִּים שֶׁנִּכְנָסוֹת אֵלּוּ בָּאֵלּוּ וְאֵלּוּ בָּאֵלּוּ וְאֵין בָּהֶם פִּלּוּשׁ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁקְּצֵה מָבוֹי הָאַחֲרוֹן פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְכֵן תְּחִלַּת מָבוֹי הָרִאשׁוֹן, חֲשׁוּבוֹת כֻּלָּם כִּמְפֻלָּשִׁין וְצָרִיךְ תִּקּוּן בְּכָל עַקְמוּמִית שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהֶן: ה (טו) **הָעָשׂוּי כְּנַדָּל.** הוּא (טו) שֶׁרֶץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַגְלַיִם הַרְבֵּה מִשְּׁנֵי צְדָדָיו וְאֵינָם מְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, כֵּן הוּא מָבוֹי זֶה שֶׁפְּתוּחִין לוֹ מְבוֹאוֹת קְטַנִּים הַרְבֵּה מִשְּׁנֵי צְדָדָיו זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה: (טז) **וְרָאשֵׁי הַשְּׁנִיִּים.** צָרִיךְ לוֹמַר ׳וְרֹאשָׁם הַשְּׁנִיָּה׳, וְהַיְנוּ שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַמְּבוֹאוֹת הַקְּטַנּוֹת שֶׁרֹאשׁוֹ אֶחָד פָּתוּחַ לַמָּבוֹי הַגָּדוֹל, רֹאשׁוֹ הַשְּׁנִיָּה פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים (טז) וְהוּא הַדִּין לְכַרְמְלִית: (יז) **אֲפִלּוּ אֵין וְכוּ׳.** מִלְּשׁוֹן הַמְחַבֵּר מַשְׁמַע (יז) דְּגַם בִּמְכֻוָּנִים הַפְּתָחִים שֶׁל מְבוֹאוֹת הַקְּטַנּוֹת זֶה כְּנֶגֶד זֶה גַּם כֵּן צָרִיךְ תִּקּוּן בִּמְקוֹם פְּתִיחָתָן לַמָּבוֹי הַגָּדוֹל, וְאֵין לְחַשְּׁבָן כְּמָבוֹי אֶחָד אָרֹךְ מְפֻלָּשׁ בְּיֹשֶׁר, דְּהָא מִכָּל מָקוֹם כָּל אֶחָד כְּמָבוֹי עָקֹם הוּא עִם הַגָּדוֹל: (יח) **עוֹשֶׂה לְכָל אֶחָד וְכוּ׳.** הַיְנוּ בְּכָל מְבוֹאוֹת הַקְּטַנּוֹת שֶׁמִּצַּד זֶה וְכֵן מִצַּד הַשֵּׁנִי, (יח) וְהוּא הַדִּין אִם לֵיכָא מְבוֹאוֹת קְטַנּוֹת אֶלָּא מִצַּד אֶחָד שֶׁל מָבוֹי הַגָּדוֹל גַּם כֵּן צָרִיךְ תִּקּוּן זֶה: (יט) **בִּמְקוֹם פְּתִיחָתוֹ וְכוּ׳.** אָזֵיל לְטַעֲמֵיהּ שֶׁפָּסַק לְעֵיל דְּמָבוֹי עָקֹם צָרִיךְ תִּקּוּן בִּמְקוֹם עַקְמִימוּתוֹ, וְהָכָא כָּל אַחַת מֵהַמְּבוֹאוֹת הַקְּטַנּוֹת (יט) בִּכְלַל מָבוֹי עָקֹם הוּא שֶׁנִּכְנָס מִמֶּנָּה לַמָּבוֹי הַגָּדוֹל וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא לִרְשׁוּת הָרַבִּים:

בֵּאוּר הֲלָכָה

שֶׁבִּשְׁנֵי רָאשָׁיו לְכָל אֶחָד לֶחִי אוֹ קוֹרָה, עַל כָּרְחָךְ מַיְירֵי בְּשֶׁלֹּא הָיָה שָׁם הַמָּבוֹי רָחָב יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, דִּבְרָחָב יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר בְּוַדַּאי צָרִיךְ שָׁם גַּם כֵּן צוּרַת הַפֶּתַח. וְכֵן בְּמַה דִּמְסַיֵּם דְּיָכוֹל לַעֲשׂוֹת צוּרַת הַפֶּתַח בִּשְׁנֵי רָאשָׁיו וּבְעַקְמִימוּתוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה מַיְירֵי גַּם כֵּן שֶׁלֹּא הָיָה רָחָב יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה בְּעַקְמִימוּתוֹ, דְּבָזֶה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת צוּרַת הַפֶּתַח, וְזֶהוּ רַק לִתְשׁוּבַת הָרֹא״ש בִּכְלָל כ״א (ס״ט), וּלְדַעַת הָרַ״מ (פסקי עירובין ח) שֶׁהוּבָא בְּמָרְדְּכַי (סי׳ תעז) וּבְבֵית יוֹסֵף אֲפִלּוּ הָיָה בָּעַקְמִימוּת יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה דַּי גַּם כֵּן בְּלֶחִי אוֹ קוֹרָה, וְכָל זֶה הוּבָא בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (סק״ב) בִּקְצָרָה. וְנִרְאֶה דְּיָכוֹל לִסְמֹךְ לְהָקֵל כְּדַעַת הָרַ״מ, דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים דְּסָבְרֵי דְּמָבוֹי עָקֹם דִּינוֹ כִּמְפֻלָּשׁ לְגַמְרֵי וְאֵין צָרִיךְ שׁוּם תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּתוֹ כַּנַּ״ל, וּבִמְפֻלָּשׁ בְּיֹשֶׁר בְּוַדַּאי דִּינוֹ הוּא דְּאֵין צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל אֶמְצָעִית הַמָּבוֹי אַף דְּרָחָב יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה וְאֵין צָרִיךְ רַק לַעֲשׂוֹת לֶחִי וְקוֹרָה בְּסוֹף הַמָּבוֹי, כֵּיוָן דְּשָׁם אֵינוֹ רָחָב יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה, וְכָל שֶׁכֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ דְּעָשָׂה בִּשְׁנֵי רָאשָׁיו צוּרַת הַפֶּתַח:

* **וְלֶחִי אוֹ קוֹרָה בָּעַקְמִימוּת. וּלְעִנְיַן שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת צְרִיכִין שְׁנֵיהֶם לַעֲשׂוֹת יַחַד דַּוְקָא** וְאֵין יְכוֹלִין לְהִתְחַלֵּק זֶה מִזֶּה כַּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן שצ״ב סָעִיף ו׳, וְרַק **בָּאֹפֶן** הָרִאשׁוֹן **שֶׁעוֹשִׂין צוּרַת הַפֶּתַח בָּאֶמְצַע אָז יְכוֹלִין לְהִתְחַלֵּק וּלְעָרֵב אֵלּוּ לְעַצְמָן וְאֵלּוּ לְעַצְמָן** וְכַמְבֹאָר שָׁם [מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) וּבֵית מֵאִיר בְּמַסְקָנָתוֹ עַיֵּן שָׁם]:

* **וְאִם עָשׂוּי כְּמִין חֵי״ת וְכוּ׳. עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף שֶׁכָּתַב שֶׁדַּעַת הָרַשְׁבָּ״א** (ו. ד״ה מבוי, עבוה״ק ש״ב ס״א) **בָּזֶה דְּדִינוֹ כְּמָבוֹי סָתוּם מִצַּד אֶחָד אֲפִלּוּ לְרַב וְאֵין צָרִיךְ כִּי אִם לֶחִי אוֹ קוֹרָה בִּשְׁנֵי רָאשָׁיו, וְלַהֲלָכָה כָּתַב דְּנָקְטִינַן כְּרַשִׁ״י** (ו: ד״ה מבוי עקום). וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת רַבִּי עֲקִיבָא [אֵיגֶר] הַנַּ״ל דְּתָמַהּ עַל הַבֵּית יוֹסֵף בְּמַה שֶּׁהִתְפַּלֵּא עַל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ״א, וְעַיֵּן שָׁם עוֹד שֶׁהִרְבָּה לְהוֹכִיחַ דְּהַרְבֵּה עוֹמְדִים בְּשִׁיטַת הָרַשְׁבָּ״א בָּזֶה, הֲלֹא הַמָּה הָרַמְבַּ״ם (פי״ז הי״ט) וְהָרִיטְבָּ״א (ח: ד״ה אבל) [וְעַיֵּן שָׁם בָּרִיטְבָּ״א שֶׁהֵבִיא פֵּרוּשׁ זֶה בְּשֵׁם רַבֵּנוּ תָּם וּמִמֵּילָא מוּכָח דְּגַם רַבֵּנוּ תָּם סָבַר הָכִי] וְהָרִיבָ״ש (סי׳ תכז) וְהָרִיצְבָּ״א (הוּבָא בְּדַף י׳ עַמּוּד ב׳ בְּתוֹסָפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל עוֹשֶׂה), **וְעַיֵּן שָׁם דְּמוּכָח מִדְּבָרָיו דִּכְשֶׁיִּצְטָרֵף עוֹד אֵיזֶה סָנִיף יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הָנֵי רַבְּוָותָא לְהָקֵל. וּלְפִי זֶה, בַּמְּבוֹאוֹת שֶׁלָּנוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם דִּין חֲצֵרוֹת כַּנַּ״ל [אוֹ בִּמְקוֹם הַדְּחָק שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת תִּקּוּן בָּעַקְמִימוּת] יָכוֹל לִסְמֹךְ לְהָקֵל כְּהָנֵי רַבְּוָותָא וְלַעֲשׂוֹת רַק שְׁנֵי לְחָיַיִם בְּכָל אֶחָד מִקְּצוֹתָיו כְּדִין חָצֵר שֶׁנִּפְרְצָה בְּמִלּוּאָהּ, וּמִכָּל מָקוֹם מִצַּד הַמִּנְהָג צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שָׁם צוּרַת הַפֶּתַח בְּכָל אֶחָד מִקְּצוֹתָיו מִשּׁוּם דְּלִפְעָמִים יִקְרֶה שֶׁיִּהְיֶה שָׁם רֹחַב יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת** וְכַנַּ״ל בְּסִימָן שס״ג סָעִיף כ״ו בְּהַגָּ״הּ, עַיֵּן שָׁם:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יא) רַשִׁ״י (ו. ד״ה תורתו כמפולש): (יב) פּוֹסְקִים: (יג) עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן שס״ג בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן אוֹת פ״ב, וְהַיְינוּ מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת לְתוֹכוֹ: (יד) פּוֹסְקִים: (טו) תּוֹסָפוֹת (ח: ד״ה מבוי): (טז) אַחֲרוֹנִים: (יז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) בְּשֵׁם רַ״י בֶּן לֵב (ח״ג סי׳ עד): (יט) רַשִׁ״י (ד״ה כמאן כשמואל):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah